OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Gäller för: Barn- och ungdomsklinik
Innehållsansvar: Jessika Anders, (jesan7), Barnsjuksköterska
Granskad av: Elsa Fransson Bona, (elsbo), Överläkare
Godkänd av: Karolina Andersson, (karan56), Verksamhetschef
Giltig från: 2026-08-17
Giltig till: 2028-08-14

Sondsättning, hantering samt överrapportering vid hemgång med sond – barn

Sammanfattning

Rutinen vänder sig till personal som arbetar på barn- och ungdomsavdelningen samt barndagvården på SÄS. Den beskriver handhavande av sond men även rutiner och dokumentation då barnet skrivs ut med sond.

Förändringar sedan föregående version

I denna version har en ändring gjorts under rubrik *Sondmatning*. *Barn < 6 månader* har justerats till *Barn < 3 månader* gällande hur sonden sköljs.

Förutsättningar

Sondsättning/sondmatning utförs endast efter läkarordination och ska journalföras. Inläggning av sond görs normalt av sjuksköterska men sjuksköterskan kan i sin tur delegera uppgiften till en annan befattningshavare som saknar formell kompetens men äger reell kompetens. Sondsättningen ska dokumenteras i Melior av sjuksköterskan.

Då barnet oftast upplever obehag av sondsättning bör man vara två personal vid utförandet. Specifika sprutor används till sond och sonden ska märkas om det finns andra infartsvägar.

Val av sond beror på barnets storlek, näringslösningens konsistens och hur länge sonden ska sitta.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN

Sondstorlekar

CH 5	50, 75, 125 cm	Nyfödda – 4 mån	Bröstmjölk, BS1, Nutramigen, Neocate
CH 6	75, 100, 125 cm	Nyfödda - skolbarn	BS2, Välling 1, Nutrini, Nutrison
CH 8	75, 125 cm	6 månader - uppåt	Nutrison

Genomförande

Förberedelse

Tänk på att välja en så tunn sond som möjligt för att minska irritation i svalget. Nutrisafe-sond kan sitta 1 månad men vid vissa specifika fall kan sonden sitta längre. Välj gärna en sond som är lång om barnet sondmatas en längre tid då det underlättar sondmatning i knät samtidigt som man kan mata på flaska.

Det är en fördel om barnet inte har ätit precis före sondsättning på grund av kräkningsrisk.

Plocka fram;

- sond
- spruta 2,5 ml, 20 ml
- lackmuspapper
- DuoDERM-platta att sätta som skydd mot huden under sond
- Cavilon, kan användas på huden vid näsborren där sonden kan skava samt skyddande under DuoDERM.
- tejp att fästa sonden med
- Glukos 300 mg/ml samt napp om barnet använder det
- 1 glas vatten med sugrör (stora barn)
- Xylocain viskös vid behov.

Kontrollera att sonden är hel. Spruta genom vatten så att man ser att den fungerar och är öppen.

Mät ut längden, från barnets nästipp via örsnibb ner till spetsen av bröstbenet. Markera den utmätta längden med tejp eller penna innan du startar. Sätt på den utklippta DuoDERM-plattan på den kind där sonden ska sitta.

Information

Spädbarn: Informera föräldrarna om hur sondsättning går till och visa sonden. Tala om för föräldrarna vilken uppgift de har under själva sondsättningen. Låt föräldrarna vara med.

Stora barn: Visa sonden och förklara dess funktion för barnet. Använd dig av bildmaterial eller visa på docka så att barnet ser var sonden ska ligga och hur den ska sitta. Informera hur de ska göra för att sonden ska sväljas ned.

Utförande

Spädbarn: Tag eventuellt 0,2 ml Xylocain viskös 20 mg/ml efter ordination i näsborren. Vänta några minuter. Xylocain minskar känsligheten i näsan genom en lätt bedövning samt fungerar som glidgel. Fukta sonden i vatten. Det underlättar om barnet suger på en napp. Droppa lite Glukos 300 mg/ml i munnen. För ned sonden försiktigt genom näsan. Locka barnet att svälja samtidigt som du för ner sonden till den längd som du mätt ut.

Stora barn: Erbjud Xylocain viskös 20 mg/ml 0,5-1 ml i näsan efter ordination. Xylocain minskar känsligheten i näsan genom en lätt bedövning samt fungerar som glidgel. Stora barn kan suga vatten genom sugrör (saft ger rosa utslag på lackmuspapper). Uppmana barnet att svälja klunkar med vatten samtidigt som du matar ner sonden till det utmätta läget.

Kontrollera sondläge genom att aspirera lite magsaft, droppa på ett lack-muspapper som ske ge ett klart surt utslag = rosa (saltsyra). Observera att utslaget på pappret kan påverkas att bli mer basiskt för barn som står på syrahämmande medicin.

Tejpa fast sonden med vit ”klettejp” med DuoDERM-plattan närmast huden. Den vita tejpen ska komma så nära huden som möjligt för att undvika att barnet drar ut sonden när barnet tar med händerna i ansiktet.

Sondmatning

Aspirera upp lite vätska ur sonden och droppa på ett lackmuspapper. OBS! Aspirera lätt med sondsprutan annars kan sonden vika sig i magsäcken. När du fått ett klart rosa utslag på lackmuspapperet (pH 1-5) kan du börja att mata. Dra upp mat som har lämplig temperatur i sprutan och koppla till sonden. Mata på 20-30 minuter om det inte är några speciella föreskrifter för barnet. Efter avslutad matning ska sonden sköljas igenom. För barn < 3 månader sköljs sonden med 1-2 ml avsvalnat kokt vatten. För barn > 3 månader sköljs sonden med 1-5 ml kranvatten för att hålla den ren och för att inga rester ska stannar kvar i sonden.

Komplikationer

Om du inte får upp något när du aspirerar:
Kontrollera att sonden inte har flyttat sig. Låt sonden vara öppen en stund, ändra kroppsläge. Om barnet kan dricka, låt barnet dricka lite och prova igen.

Basiskt utslag på lackmuspapper:
Det kan bero på vatten i sonden, försök igen. Vid upprepade basiska utslag kan sonden ha glidit ned i duodenum. Dra upp sonden någon centimeter och testa igen på lackmuspapperet.

Det är vacuum när du aspirerar:
Sonden har troligtvis fastnat i magslemhinnan. Spruta ned luft och låt sonden vara öppen. Om detta inte hjälper dra lite i sonden och lägg sedan tillbaka i rätt läge.

När man ger krossade mediciner i sonden är det viktigt att skölja direkt efter med vätska för att undvika stopp.

Om barnet har kräkts är det viktigt att kontrollera med lackmuspapper innan man fortsätter med matningen. Sonden kan ha ändrat läge. Är du osäker på att sonden ligger rätt, mata inte i den utan byt sonden.

Hygienföreskrifter

Aseptisk teknik krävs för att förhindra bakteriekontamination av näringslösningen.

- Tvätta och sprita händerna före iordningställande av maten.
- Sondmaten ska beredas och iordningställas i patientköket.
- Sprutor till sondmat slängs efter varje måltid i vårdmiljö, kan användas hemma under längre tid med noggrann tvättning mellan måltider.
- Sondmat som blandas till på avdelningen får hänga i max 4 timmar. Därefter blandas ny mat och nytt aggregat.
- Sondmatningsaggregat som kopplas till steril förpackning kan användas i 24 timmar vid kontinuerligt matdropp. Tid då aggregatet kopplas på dokumenteras på vätskelistan.

Dokumentation i Melior

Under Ny anteckning välj *Enteral nutritionssond* och välj sedan *fri aktivitet* som vårdkontakt till höger och tryck ok. Där dokumenteras, datum, storlek, längd. Här fortsätter vi sedan att dokumentera datum för sondbyten.

Relaterade dokument

- Val av sondnäring. Vårdhandboken. https://www.vardhandboken.se/vard-och-behandling/nutrition/nutrition-enteral/val-av-sondnaring/

Dokumentinformation

Nyckelord

Sondsättning, sondnedsättning, sond, näring, sondnäring, sondmat, nutrition, nutritionssond, sondmatning, lackmus, enteral nutrition

OBS! Utskriven version kan vara ogiltig. Verifiera innehållet.

Information om handlingen

Handlingstyp: Rutin

Gäller för: Barn- och ungdomsklinik

Innehållsansvar: Jessika Anders, (jesan7), Barnsjuksköterska

Granskad av: Elsa Fransson Bona, (elsbo), Överläkare

Godkänd av: Karolina Andersson, (karan56), Verksamhetschef

Dokument-ID: SAS9003-1367181295-541

Version: 5.0

Giltig från: 2026-08-17

Giltig till: 2028-08-14